

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş tarihi:03.06.2025

Kabul tarihi:23.06.2025

Yayın Tarihi:30.06.2025

Doi: 10.5281/zenodo.15761652

Atıf: Semercioğlu, H., & Özcan, M. (2025). 5E öğrenme modelinin yabancı dil becerilerinin öğretiminde kullanılması. *Disiplinlerarası Dil ve Kültür Çalışmaları*, 3(1), 77-85.

Cilt/Sayı:3(1)

Yayın dönemi: Yaz

Sayfa:77-85

5E Öğrenme Modelinin Yabancı Dil Becerilerinin Öğretiminde Kullanılması*

Hakan SEMERCİOĞLU¹, Murat ÖZCAN²

hakan56637@outlook.com, ORCID: 0009-0007-4229-312X

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, mozcan@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7003-1504

ÖZET

Günümüzde yabancı dil öğretiminde etkili ve öğrenci merkezli yaklaşımlar giderek önem kazanmakta, bu bağlamda yapılandırmacı öğrenme modelleri öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, yapılandırmacı yaklaşıma dayanan 5E öğrenme modelinin yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) öğretimine nasıl katkı sağlayabileceği kuramsal temelde ele alınmıştır. Çalışma, uygulamalı bir etkinlik çalışması olmaktan ziyade, literatür taramasına ve öğretimsel tavsiyelere dayalı bir nitelik taşımaktadır. 5E modelinin her bir aşamasının (Giriş, Keşfetme, Açıklama, Derinleştirme ve Değerlendirme) farklı dil becerilerinin gelişimine nasıl entegre edilebileceği tartışılmış ve öğretmenlere yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Elde edilen sonuçlar, 5E modelinin özellikle öğrenci merkezli yapısıyla dil öğrenme sürecinde öğrenci motivasyonunu artırabileceğini, kalıcı öğrenmeyi destekleyebileceğini ve bilişsel katılımı teşvik edebileceğini öngörmektedir. Çalışmanın sonunda, yabancı dil öğretiminde etkili bir yöntem arayışı içinde olan öğretmenler ve program geliştiriciler için 5E modelinin çok yönlü ve işlevsel bir yaklaşım sunabileceği ve dört temel dil becerisinin öğretiminde kullanılabileceği vurgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: 5E Öğrenme modeli, Yabancı dil öğretimi, Yapılandırmacı yaklaşım, Dil becerilerinin öğretimi

The Use of the 5E Learning Model in the Teaching of Foreign Language Skills

ABSTRACT

Nowadays, effective and learner-centered approaches in foreign language teaching are gaining increasing prominence, with constructivist learning models emerging as key frameworks in this context. This study offers a theoretical exploration of how the 5E learning model, grounded in constructivist principles, can contribute to the instruction of the four core language skills—listening, speaking, reading, and writing—in foreign language education. Rather than presenting an activity-based application, this research adopts a qualitative design rooted in a comprehensive review of the literature and instructional recommendations. The study discusses how each phase of the 5E model (Engage, Explore, Explain, Elaborate, and Evaluate) can be systematically integrated into the development of individual language skills and offers practical guidance for educators. The findings suggest that the 5E model, with its emphasis on active student participation, has the potential to enhance learner motivation, foster meaningful and lasting learning, and promote deeper cognitive engagement. In conclusion, the study highlights that the 5E learning model offers a flexible and pedagogically effective framework for language teachers and curriculum designers seeking innovative strategies for skill-based teaching in foreign language classrooms.

Keywords: Learning Model, Foreign Language Teaching, Constructivist Approach, Language Skills Teaching

*Bu makale, “5E Öğrenme Modelinin Arapça Konuşma Becerisi Öğretiminde Kullanımı” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada, nitelikli yabancı dil öğretiminin hem kişisel hem de akademik ve profesyonel gelişme açısından önemi açıktır. Yabancı dil öğretiminde meydana gelen hızlı gelişmeler sonucunda dünyada modern dil öğretim metotları ve modelleri ortaya çıkmıştır. Bu modellere örnek olarak görev temelli öğrenme metodu, eylem odaklı öğrenme metodu, kuantum öğrenme modeli, telkin metodu, iletişimsel metot gibi modelleri sayabiliriz. Bu modellerin yanında yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen 5E öğrenme modelini de saymak mümkündür.

5E öğrenme modeli; giriş (engage), keşfetme (explore), açıklama (explain), derinleştirme (elaborate), değerlendirme (evaluate) olmak üzere beş aşamadan oluşan yapılandırmacı bir öğrenme yaklaşımıdır. Bu yaklaşım ilk olarak fen bilimleri öğretimi için geliştirilmiş olsa da zamanla farklı disiplinlere uyarlanarak yabancı dil öğretimi gibi alanlarda da uygulanma alanı bulmuştur. Mevcut literatürde, 5E öğrenme modelinin özellikle dilbilgisi (Jendeya, 2015; Köksal, 2009) ve dört temel dil becerisinin (Al-Qahtani & Lin, 2016; Demirci, 2019; Kadan, 2020; Yiğit, 2011) öğretiminde kullanımında etkisine ilişkin bazı çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar sonucunda, 5E öğrenme modelinin yabancı dil öğretiminde kullanılması halinde olumlu sonuçlar alınabileceği kanıtlanmıştır. Ancak literatürde 5E öğrenme modeli'nin dört temel dil becerisinin öğretiminde kullanımını bütüncül bir şekilde kuramsal olarak ele alan çalışma sayısı azdır. Bu çalışma, bu yönüyle hem alanyazına katkı sunmayı hem de öğretmenler için alternatif bir yöntem önerisi getirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Doküman analizi, mevcut yazılı ve elektronik ortamda bulunan kaynakların sistematik biçimde incelenmesiyle bilgi elde edilmesini sağlayan bir araştırma yöntemidir. Çalışmada, 5E öğrenme modelinin kuramsal temelleri ile bu modelin yabancı dil öğretimindeki dört temel dil becerisi (dinleme, konuşma, okuma, yazma) üzerindeki olası etkileri ele alınmıştır. Bu doğrultuda, eğitim bilimleri, yabancı dil öğretimi ve yapılandırmacı yaklaşıma ilişkin güncel akademik yayınlar, makaleler, tezler ve kitap bölümleri taranmıştır.

Veriler, literatürde yer alan kuramsal açıklamalar, model uygulamalarına dair örnekler ve modelin pedagojik katkılarına ilişkin bulgular ışığında tematik olarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde, özellikle 5E modelinin her bir aşamasının (Giriş, Keşfetme, Açıklama, Derinleştirme ve Değerlendirme) ilgili dil becerilerine nasıl uyarlanabileceği üzerine çıkarımlar yapılmıştır. Elde edilen bulgular, modelin öğrenci merkezli yapısı, bilişsel etkinlikleri teşvik etme potansiyeli ve öğrenme sürecine katkıları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bu yöntemle, uygulamalı bir araştırma yapılmaksızın, literatür üzerinden kuramsal bir değerlendirme yapılarak, yabancı dil öğretiminde etkili yöntem arayışındaki öğretmen ve program geliştiricilere yönelik önerilerde bulunulmuştur.

5E Öğrenme Modeli'nin Tarihsel Temelleri

5E öğrenme modelinin ilk temelleri Alman filozof Johann Friedrich Herbart, tarafından 20. yüzyılın başlarında atılmıştır. Herbart'a göre eğitimin asıl hedefi öğrencide karakter inşa etmektedir. Herbart çalışmasında kavramlar üzerine yoğunlaşmıştır. Eğitimde öğrenenin karakter gelişimine katkıda bulunacak kavramsal yapıların oluşturulması ve bu kavramların geliştirilmesinin hedeflenmesi gerektiğini savunur (BSCS, 2006). Herbart'ın öğretim modeli dört aşamadan oluşmaktadır.

Tablo 1:

Herbart'ın Öğretim Modeli

Aşamalar	Özet
Hazırlık	Öğretmen, öğrencilerin geçmiş deneyimlerini farkındalık düzeyine getirir.

Sunum	Öğretmen, öğrencilerin yeni öğrenmeleriyle eskileri arasında bağlantı kurar.
Genelleme	Öğretmen, öğrencilere yeni fikirleri açıklar ve kavramlar geliştirir.
Uygulama	Öğretmen, öğrencilerden yeni öğrendikleri bilgileri yeni durumlarda uygulamalarını ister.

Kaynak: 5E Öğrenme Modelinin Tarihsel Temelleri, Bybee, vd., (2006). *The BSCS 5E instructional model: origins and effectiveness.* (s.5) <https://bscs.org> adresinden erişilmiştir.

5E öğrenme modelini etkileyen bir başka modelde John Dewey'in öğrenme modelidir. John Dewey, eğitimde sürekli bir etkileşimin ve deneyimin önemine dikkat çekmektedir. (Nasıl Düşünürüz?) (1910) adlı eserinde yansıtıcı düşünceyi ortaya atmış ve öğretim modelinin merkezine konumlandırmıştır. Ayrıca yansıtıcı düşünmenin özelliklerini bu eserde açıklamıştır. Yansıtıcı düşüncenin özellikleri;

1. Problemin net olarak tanımlanması,
2. Problemle ilişkili olan konuların açıklanması,
3. Problemi çözmek için hipotezlerin geliştirilmesi,
4. Farklı çözüm önerilerinin detaylı bir şekilde değerlendirilmesi,
5. Hangi çözümün en etkili olduğunu belirlemek için çözümlerin test edilmesi (BSCS, 2006).

Bu bağlamda, yapılandırmacı yaklaşımın kuramsal temelini oluşturan düşünürlerden biri olan John Dewey, öğrenmeyi bireyin yaşantısı üzerinden şekillenen dinamik bir süreç olarak tanımlamaktadır. Aşağıda yer alan tabloda, Dewey'in öğrenme sürecine ilişkin geliştirdiği döngüsel modelin aşamaları sunulmuştur.

Tablo 2:

John Dewey Öğrenme Modeli

Aşamalar	Özet
Karmaşık Durumları Algılama	Öğretmen; öğrencilerin başarısız hissettikleri, bir problem sezdikleri bir durum sunar.
Sorunun Açıklığa Kavuşturulması	Öğretmen, öğrencilerin problemi tanımlamalarına ve formüle etmelerine yardımcı olur.
Geçici Hipotezler Oluşturma	Öğretmen, öğrencilerin hipotezler geliştirmeleri için fırsatlar sunar ve karmaşık durum ile önceki deneyimler arasında bir bağ kurmalarını teşvik eder.
Hipotezleri Test Etme	Öğretmen, öğrencilerin hipotezlerini test edebilmeleri için hayali, kalem-kâğıt ve somut deneyler gibi çeşitli deney türlerini uygulamalarına fırsat tanır.
Belirlenen Testlerin Gözden Geçirilmesi	Öğretmen, hipotezin doğrulanması veya çürütülmesi için çeşitli testler önerir.
Çözüm İçin Harekete Geçme	Öğretmen, öğrencilerden elde ettikleri sonuçları özetleyen ve muhtemel eylemleri belirten bir açıklama yapmalarını ister.

Kaynak: 5E Öğrenme Modelinin Tarihsel Temelleri, Bybee, vd., (2006). *The BSCS 5E instructional model: origins and effectiveness.* (s.6) <https://bscs.org> adresinden erişilmiştir.

5E öğrenme modelinin gelişimine katkı sağlayan bir başka modelde Atkin-Karplus öğrenme döngüsüdür. Bu öğrenme modelinin ortaya çıkışı Kaliforniya Üniversitesinde görev yapan Robert Karplus'un Piaget'in gelişim psikolojisi, eğitim materyallerinin tasarımı ve fen öğretimi arasında bağlantı kurmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalardan etkilenen Illinois üniversitesinde görev yapan Atkin küçük yaşta çocuklara bilim öğretimi hakkındaki görüşlerini Robert'le paylaştıktan sonra yeni

öğretim materyalleri tasarımında rehberli *keşif* modeli üzerinde fikir birliğine varmışlardır (Atkin, Karplus, 1962).

Bu doğrultuda, 5E öğrenme modelinin kuramsal temellerini daha iyi kavrayabilmek için, modelin gelişim sürecine doğrudan katkı sağlayan öğretim yaklaşımlarından biri olan Atkin-Karplus öğrenme döngüsünün yapısal özelliklerini incelemek yararlı olacaktır. Aşağıda bu öğrenme döngüsünün temel aşamaları özetlenmiştir:

Tablo 3:

Atkin-Karplus Öğrenme Döngüsü

Aşamalar	Özet
Keşfetme	Öğrenciler, olgularla ilk deneyimlerini yaşar.
İcat Etme	Öğrencilere, çalışmanın nesnesi olan yeni terimler tanıtılır.
Buluş	Öğrenciler kavramları uygulamalar ve terimleri ilgili yeni durumlarda kullanır.

Kaynak: 5E Öğrenme Modelinin Tarihsel Temelleri, Bybee, vd., (2006). The BSCS 5E instructional model: origins and effectiveness. (s.8) <https://bscs.org> adresinden erişilmiştir.

5E Öğrenme Modeli

5E öğrenme modeli, Bybee, Rodger ve Landes (1990) tarafından fen bilgisi öğretimi için geliştirilmiştir. Bu model öğrencinin var olan öğrenmelerini yeni öğrenmelerle ilişkilendirerek öğrencinin aktif katılımını teşvik eden, sorgulama temelli bir eğitim modelidir. Bu modelin öğrencileri yapıcı bir şekilde derse katılımına katkı sağladığı, öğrencileri öğrenmeye motive ettiği, beceri öğrenimini desteklediği yapılan çeşitli çalışmalar sonucunda belirlenmiştir (Bybee, 1997; Carin, Bass ve Contant, 2004: akt. Bataineh, Al-Dolat). 5E öğrenme modelinin sırasıyla giriş (engage), keşfetme (explore), açıklama (explain), derinleştirme (elaborate), değerlendirme (evaluate) aşamalarından oluşmaktadır.

Dikkat Çekme-Giriş Aşaması

Öğrenme sürecinin ilk aşaması, öğrencilerin öğrenme görevine katılımını teşvik etmeyi hedeflemektedir. Bu aşamada öğrenciler; belirli bir sorun, durum veya olaya zihinsel olarak odaklanmaktadır. Bu aşamada yapılan etkinlikler, öğrencilerin geçmiş deneyimleriyle ilişki kurarak, öğrencilerin kavram yanılsamalarını ortaya çıkarır (Bybee, vd., 2006, s.8).

Keşfetme Aşaması

5E öğrenme modelinin ikinci basamağı olan *keşfetme (explore)* aşamasında, öğrenciler öğretmen rehberliğinde çeşitli somut materyaller aracılığıyla bilgi yapılandırma sürecine aktif biçimde katılırlar. Bu aşama, öğrencilerin mevcut bilişsel şemalarıyla yeni bilgileri ilişkilendirerek anlamlı öğrenmeler gerçekleştirmelerine olanak tanır. Öğretmen, sürece doğrudan müdahale etmek yerine, öğrencilerin kavramsal yanlışlarını fark etmelerini sağlayacak şekilde yönlendirici ipuçları sunar. Bu sayede öğrenciler, hatalı ön bilgilerini sorgulayarak, doğru kavramlara kendileri ulaşır ve bu durum öğrenmenin kalıcılığını artırır (Sunal & Haas, 2012).

Açıklama Aşaması

5E öğrenme modelinin üçüncü aşaması olan açıklama basamağı, öğrencilerin önceki öğrenme deneyimlerini kavramsal düzeyde anlamlandırmalarını sağlayan yapılandırıcı bir evredir. Bu aşamada öğretmen, öğrencilerin dikkatini giriş ve keşfetme aşamalarında edindikleri bilgilerin belirli yönlerine odaklamayı amaçlar. Öncelikle öğrencilerden konuya dair düşünce ve yorumlarını paylaşmaları istenir. Ardından öğretmen, konuyla ilgili bilimsel açıklamaları açık, sade ve doğrudan bir şekilde sunar. Bu açıklamalar, öğrencilerin önceki aşamalarda elde ettikleri deneyimlerle ilişkilendirilerek sunulmalı; böylece kavramsal bütünlük sağlanmalıdır. Açıklama aşamasının temel amacı, temel kavram, süreç ve

becerilerin açık ve sistematik biçimde aktarılması yoluyla öğrenciyi bir sonraki aşamaya hazırlamaktır (Bybee, vd., 2006, s. 9).).

Derinleştirme Aşaması

5E öğrenme modelinin dördüncü aşaması olan *derinleştirme (elaboration)* süreci, öğrencilerin önceki aşamalarda edindikleri bilgi ve becerileri farklı bağlamlara transfer edebilme yeterliliklerini geliştirmeye odaklanır. Bu aşamada öğrenciler, mevcut bilgi yapılarını yeni problem durumlarına uyarlayarak bilgiyi çok yönlü bir şekilde uygulama fırsatı bulurlar (Balcı, 2009). Öğrenciler, açıklama aşamasında kavradıkları temel kavram ve terimleri içselleştirdikten sonra, bu bilgi ve becerileri daha karmaşık, detaylı ve ileri düzey öğrenme görevleri aracılığıyla geliştirmeye yönlendirilmelidirler. Böylelikle öğrenme süreci derinleşir ve bilişsel düzeyde pekiştirilmiş olur (Bybee, vd., 2006, s. 9).

Değerlendirme Aşaması

5E öğrenme modelinin son basamağı olan değerlendirme (evaluation) aşaması, öğrencilerin konuyu ne ölçüde kavradıklarını gözden geçirmelerine ve kendi öğrenme süreçlerini sorgulamalarına olanak tanır. Aynı zamanda öğretmenlerin, her bir öğrencinin öğrenme düzeyini sistematik biçimde gözlemleyip değerlendirdikleri kritik bir aşamadır (Bybee, vd., 2006, s. 9).

5E Öğrenme Modeliyle Yabancı Dil Öğretimi

5E öğrenme modeli ilk olarak fen bilgisi öğretimi için kullanılan bir model olsa da farklı disiplinlerde de denenmiş ve öğretimi olumlu yönde desteklediği belirlenmiştir. Berkün (2022, s.385), 5E öğrenme modeline dayalı öğretim stratejilerinin derslerde kullanımının öğrencilerin ortaokul geometri dersindeki akademik başarıları üzerinde anlamlı etkisinin olduğunu tespit etmiştir. Ekici (2007, s.65), yapılandırmacı yaklaşımı temel alan 5E öğrenme modeline dayalı yükseltme-indirgeme tepkileri ve elektrokimya konuları için hazırlanan ders materyallerinin geleneksel yaklaşımlara göre hazırlanan materyallere kıyasla öğrencilerin akademik başarılarında daha etkili olduğunu belirlemiştir. Hiçnan (2008, s.100), 5E öğrenme modelinin öğrencilerin birinci dereceden denklemler konusundaki akademik başarılarını artırdığını tespit etmiştir. Bu gibi çalışmalar, 5E öğrenme modelinin yabancı dil becerilerinin öğretiminde de olumlu sonuçlar verebileceğini düşündürmektedir.

Bu disiplinlerdeki çalışmalara ek olarak bu modelin yabancı dil öğretiminde kullanımına ilişkin literatürde sınırlı sayıda da olsa bazı çalışmalar mevcuttur. Kadan (2020, s.166), 5E öğrenme modelinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazma becerilerine yönelik tutumlarına ilişkin yaptığı çalışma sonucunda öğrencilerin yazmaya yönelik tutumlarını ve yazma becerilerini geliştirdiğini ortaya koymuştur. Al-Qahtani ve Lin'in (2016) yapmış olduğu çalışmada ise 5E öğrenme modelinin de içerisinde bulunduğu öğretim döngülerinin etkinliği araştırılmış ve öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Köksal (2009), 5E öğrenme modelinin 7. Sınıf öğrencilerinin “simle past tense” konusunu anlamalarına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada deney grubunun akademik başarılarının kontrol grubuna kıyasla daha iyi olduğu belirlenmiştir. Tüm bu çalışmalardan kaynakla 5E öğrenme modelinin dört temel dil becerisi öğretiminde kullanımın etkili sonuçlar verebileceği düşünülmektedir.

5E Öğrenme Modeliyle Konuşma Becerisi Öğretimi

Konuşma becerisi, dilin sosyal boyutunu temsil etmektedir. Ayrıca bu beceri hedef dili günlük hayatta aktif olarak kullanabilmeyi sağlamaktadır. Güneş'in (2011, s. 124) belirttiği üzere, yapılandırmacı yaklaşım bireyleri, toplumsal yaşamda çeşitli rol ve sorumluluklar üstlenen sosyal aktörler olarak değerlendirir. Bu bireyler, iletişim kurarken dili farklı bağlamlarda etkili biçimde kullanabilme becerisine sahip olmalıdır. Bu nedenle, çağdaş eğitim anlayışında yalnızca dilsel yeterliliklerin değil; bilişsel, duygusal ve toplumsal becerilerin de eş zamanlı olarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Nitekim 5E öğrenme modeli, yapılandırmacı yaklaşımın bu çok boyutlu hedeflerini gerçekleştirmek için etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Modelin her bir aşaması, öğrencilerin sadece hedef dilde iletişim kurmalarını değil, buna ek olarak iş birliği yapmalarını, problem çözmelerini, duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini desteklemektedir. Öğrenci, bir yandan dili aktif olarak kullanırken diğer yandan sosyal etkileşim yoluyla öğrenmeyi derinleştirir ve kalıcılaştırır. Böylece 5E modeli, bireyin dilsel gelişimini yalnızca kelime ve dilbilgisi düzeyinde değil; empati kurma, grup içi sorumluluk alma ve anlamlı iletişim kurma düzeyinde de destekleyerek onu topluma hazırlayan bütüncül bir öğretim süreci sunmaktadır.

Bu bağlamda konuşma becerisi, yapılandırmacı öğretimin ve 5E modelinin en doğrudan karşılık bulduğu dil becerilerinden biridir. Nunan'a (1998) göre konuşma, ikinci dil öğrenen bireyler açısından en kritik dil becerisidir. Bunun temel nedeni, konuşmanın aktif ve üretken bir beceri olmasıdır. Ancak bu becerinin gelişimi, yalnızca geleneksel yöntemlerle değil; öğrenciyi merkeze alan etkinlikler, oyunlar ve etkileşim temelli uygulamalarla mümkündür. Etkinlik temelli öğrenme, öğrencilerin sınıf içinde motive bir şekilde katılım göstermelerini sağlarken aynı zamanda iletişimsel yetkinliklerini de geliştirmelerine olanak tanır. 5E modeli ile yapılandırılmış bir konuşma dersi; öğrencilerin dili anlamlı bağlamlarda kullanabilecekleri, öğrendiklerini problem durumlarına uyarlayabilecekleri ve özgün konuşma deneyimleri yaşayabilecekleri bir öğrenme ortamı sunar. Böyle bir öğretim ortamı, hem teorik hem de pratik açıdan konuşma becerisinin gelişimi için uygun zemini oluşturur. Nitekim Demirci'nin (2019) 5E öğrenme modelinin konuşma becerisi öğretimindeki etkinliği üzerine yapmış olduğu çalışma da bu tezi destekler niteliktedir.

5E Öğrenme Modeliyle Yazma Becerisi Öğretimi

Yazma becerisi, dil öğretiminin en yapılandırılmış ve zihinsel çaba gerektiren alanlarından biridir. Öğrencinin duygularını, düşüncelerini, bilgilerini planlı ve anlamlı bir şekilde ifade etmesini sağlayan bu beceri; yaratıcı düşünme, mantıklı yapı kurma, dil bilgisi kurallarını kullanma ve dilin estetik yönünü geliştirme gibi birçok alt beceriyi bünyesinde barındırmaktadır. Karatay (2015), yazma becerisinin öğretim sürecinde ödevler ve projeler gibi görevlerin etkin bir şekilde tamamlanmasını desteklediğini belirtmektedir. Ayrıca, yazılı anlatım becerisinin hem akademik başarıda yazılı sınavlarda başarılı olmanın hem de günlük yaşamda kendini doğru ifade edebilmenin temel unsuru olduğunu vurgulamaktadır. Ancak yazma öğretimi, geleneksel sınıf uygulamalarında genellikle ezbere dayalı, metin tekrarına odaklanan, yaratıcı süreçleri göz ardı eden yöntemlerle yürütüldüğü düşünülmektedir. Bu durum, öğrencilerin yazma becerisine ilgi duymamalarına ve üretkenliklerinin azalmasına yol açmaktadır.

Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı olarak geliştirilen 5E öğrenme modeli, yazma becerisi öğretiminde öğrencilerin aktif katılımını sağlayan, çok aşamalı ve etkileşim temelli bir ortam sunmaktadır. Bu model çerçevesinde hazırlanan yazma uygulamaları, öğrencinin sadece metin üretmesini değil, aynı zamanda anlam kurma, düzenleme, değerlendirme ve yeniden yapılandırma gibi yazılı anlatımın temel bileşenlerini deneyimlemesini sağlayacaktır.

Bu durumu ortaya koyan çalışmalardan biri olan Kadan (2020), Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere yönelik yürüttüğü araştırmasında, 5E öğrenme modeliyle yapılandırılmış yazma etkinliklerinin, öğrencilerin hem yazılı anlatım becerilerini hem de yazmaya karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Altı hafta süren uygulama sonunda, deney grubundaki öğrencilerin yazılı anlatımlarında anlamlı gelişmeler gözlemlenmiş, yazmaya yönelik motivasyonlarının arttığı belirlenmiştir.

Benzer şekilde, Bağcı ve Keleş (2022) tarafından yürütülen bir başka çalışmada da 5E öğrenme modeline dayalı yazma etkinliklerinin ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin yazma eğilimleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Elde edilen bulgular, 5E öğrenme modeline göre düzenlenen yazma etkinliklerinin

öğrencilerin yazma eğilimlerini olumlu etkilediğini ve yazma becerisi öğretiminde etkin bir yöntem olduğunu desteklemektedir.

Bu araştırmalardan elde edilen bulgular, yazma becerisinin öğretiminde 5E modeline uygun olarak geliştirilen etkinliklerin, öğrencilerin yazılı anlatım yeterliliklerine doğrudan katkı sunduğunu göstermektedir. Ayrıca bu tür uygulamalar, öğrencilerin yazmayı yalnızca bir sınav becerisi olarak değil, kendilerini ifade edebilecekleri yaratıcı ve anlamlı bir iletişim aracı olarak görmelerini sağlamaktadır.

Sonuç olarak, yazma becerisi öğretimi yalnızca metin yazdırmakla sınırlı kalmamalı; öğrencinin düşünsel üretimini destekleyen, dilsel farkındalık kazandıran, yaratıcı düşünmeyi teşvik eden, etkileşimli bir sürece dönüşmelidir. Bu bağlamda 5E öğrenme modeli, yazmanın tüm bu yönlerini bir arada ele alabilen güçlü bir öğretim stratejisi sunduğu düşünülmektedir.

5E Öğrenme Modeliyle Okuma Becerisi Öğretimi

Okuma becerisi, dil öğreniminin temel taşlarından biridir ve öğrencilerin anlama, yorumlama ve eleştirel düşünme yetilerini geliştirmede önemli rol oynar. Bilginin hızla üretildiği günümüz dijital çağında, bireylerin bu bilgi yoğunluğuna karşı donanımlı olması gerekmektedir. Bu bağlamda, bireyin edindiği bilgiyi anlayabilmesi, değerlendirebilmesi ve başkalarına aktarabilmesi; eleştirel ve bilinçli bir okuyucu profiline sahip olması eğitim sisteminin temel hedeflerinden biri hâline gelmiştir. Okuma becerisi, bireyin bilgiye ulaşmasını sağlayan temel araçlardan biri olması bakımından bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir role sahiptir (Aybek & Aslan, 2016). 5E öğrenme modeli, yapılandırmacı yaklaşımın prensipleri doğrultusunda öğrencilerin okuma sürecine aktif katılımını sağlayarak, anlamlı ve etkileşimli öğrenme ortamları oluşturur.

Yapılan araştırmalar, 5E modeline dayalı öğretim yöntemlerinin öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Yalçın (2020, s.501) tarafından Almanca hazırlık sınıflarında 5E öğrenme modeline göre geliştirilen oyunların etkisi incelenmiş ve deney grubundaki öğrencilerin okuma becerilerinde, geleneksel yöntem uygulanan kontrol grubuna kıyasla anlamlı bir gelişme olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin okuma becerisine yönelik son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş, deney grubunun ortalama puanının (7,6471) kontrol grubunun (5,8824) üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, 5E modeline dayalı yapılandırmacı yaklaşımla geliştirilen oyunların, öğrencilerin okuma başarısını anlamlı ölçüde artırdığını ortaya koymaktadır. Bu araştırmadan hareketle, 5E öğrenme modelinin okuma öğretiminde kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına olumlu etkide bulunabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

5E Öğrenme Modeliyle Dinleme Becerisi Öğretimi

Dinleme becerisi, dil öğreniminde temel ve aktif bir süreci temsil etmektedir. Günümüzde dil öğretiminin hedeflerinden birinin, öğrencilerin dinlediklerini doğru anlamaları, analiz etmeleri ve iletişim sürecinde etkin bir şekilde kullanabilmeleri olduğu bilinmektedir. 5E öğrenme modeli, yapılandırmacı yaklaşımı temel alarak öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif rol almalarını sağlayabileceği ve dinleme becerisinin geliştirilmesinde etkili bir yol sunabileceği düşünülmektedir. Modelin her aşaması, öğrencilerin dinledikleri içerik üzerinde düşünmelerini, sorgulamalarını, anlamlandırmalarını ve öğrendiklerini uygulamalarını desteklemektedir.

Yapılan araştırmalar, 5E öğrenme modeline dayalı etkinliklerin öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede olumlu sonuçlar verdiğini ortaya koymaktadır. Örneğin Yalçın (2020, s.500) tarafından Almanca hazırlık sınıflarında yapılan çalışmada, 5E modeline göre geliştirilen oyunların deney grubundaki öğrencilerin dinleme becerilerinde, ders kitabına bağlı kalan kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek başarı sağladığı bulunmuştur ($0,004 < 0,05$). Son test puan ortalamaları deney grubunda 6,7059, kontrol grubunda ise 5,2941 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, 5E öğrenme

modeline dayalı dinleme etkinliklerinin geleneksel yöntemlere kıyasla öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmede daha etkili olduğunu göstermektedir.

Bu bulgudan hareketle, 5E öğrenme modeline dayalı dinleme etkinliklerinin, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmede geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu model, öğrencilerin dilsel girdiyi daha aktif ve anlamlı bir şekilde işlemesine olanak tanıyarak, dil öğreniminde kalıcı öğrenme sağlamaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, 5E öğrenme modelinin yabancı dil olarak Arapça öğretiminde özellikle konuşma becerisinin gelişimine nasıl katkı sağlayabileceği kuramsal temellere dayalı olarak ele alınmıştır. Literatür taramasına ve mevcut araştırmalara dayanan analizler, 5E modelinin konuşma becerisi gibi aktif katılım ve etkileşim gerektiren dilsel yetilerin öğretiminde etkili olabileceğini ortaya koymaktadır.

5E modelinin her bir aşaması — Giriş (Engage), Keşfetme (Explore), Açıklama (Explain), Derinleştirme (Elaborate) ve Değerlendirme (Evaluate) — öğrencilerin hem bilişsel hem de duyuşsal süreçlerini harekete geçiren yapısıyla, iletişim odaklı dil öğretimine uygun bir çerçeve sunmaktadır. Özellikle öğrenciyi merkeze alan ve öğrenme sürecine aktif katılımı esas alan bu model, konuşma becerisine yönelik etkinliklerin yapılandırılmasında öğretmenlere güçlü bir pedagojik araç sağlayabilir.

Mevcut çalışmalar, 5E modelinin fen bilimleri gibi alanlarda başarıyla kullanıldığını, ancak dil öğretiminde henüz yeterince yaygınlaşmadığını göstermektedir. Ancak modelin temel ilkeleri (merak uyandırma, araştırma yapma, açıklama, uygulama ve değerlendirme) dil öğretiminin temel hedefleriyle örtüşmektedir. Bu açıdan bakıldığında, 5E öğrenme modeli konuşma becerisinin öğretiminde hem planlama hem de uygulama açısından öğretmenlere sistematik bir yapı sunabilir.

Bu çalışmanın tartışmasından çıkan temel sonuçlardan biri, 5E öğrenme modelinin dil öğretiminde kullanılabilirliğine dair güçlü kuramsal dayanakların bulunduğuudur. Ancak modelin temel dil becerisinin öğretiminde etkisini somut verilerle değerlendirmek üzere yeterli ve kapsamlı bütüncül bir çalışma literatürde bulunmamaktadır. Bu nedenle 5E öğrenme modelinin etkinliğinin test edildiği uygulamalı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç olarak, 5E öğrenme modeli, konuşma becerisinin öğretiminde öğrenci merkezli ve etkileşim temelli bir yaklaşım geliştirmek isteyen öğretmenler için kuramsal olarak güçlü ve işlevsel bir çerçeve sunmaktadır. Bu modelin dil öğretimi bağlamında daha fazla tanıtılması, öğretmen yetiştirme programlarına entegre edilmesi ve farklı düzeylerdeki sınıflarda uygulanarak etkililiğinin araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Al-Qahtani, A. A., & Lin, M. (2016). The impact of creative circles on EFL learners' reading comprehension. *Theory and Practice in Language Studies*, 6(8), 1519–1530.
- Atkin, J. M., & Karplus, R. (1962). Discovery of science in elementary school. *Educational Research and Methods*, 7(3), 112–127.
- Aybek, B., & Aslan, S. (2016). Okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesinde anlam kurma stratejilerinin etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(36), 28–45.
- Bağcı, H., & Keleş, S. (2022). 5E öğrenme modeline göre düzenlenen yazma etkinliklerinin 8. sınıf öğrencilerinin yazma tutum ve eğilimlerine etkisi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 10(4), 103–116.
- Bataineh, R. F., & Al-Dolat, H. M. (2025). Let's do it differently: Exploring the effectiveness of 5E-supported EFL grammar instruction. *International Journal of Arabic-English Studies (IJAES)*, 25(1), 373.
- Berkün, D. N. (2022). Ortaokul matematik derslerinin işlenişinde 5E öğrenme modeline dayalı olarak kullanılan öğrenme stratejilerinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Bybee, R. W., & Landes, N. M. (1990). Science for life and living: An elementary school science program from Biological Sciences Improvement Study (BSCS). *The American Biology Teacher*, 52(2), 92–98.
- Bybee, R. W., Taylor, J. A., Gardner, A., & Van Scotter, N. (2006). *The BSCS 5E instructional model: Origins and effectiveness* (pp. 1–65).
- Bybee, R. W. (1997). *Achieving scientific literacy: From purposes to practices*. Heinemann.
- Carin, A. A., Bass, J. E., & Contant, T. L. (2004). *Methods for teaching science as inquiry*. Pearson Prentice Hall.
- Demirci, E. (2019). 5E öğrenme modelinin ortaokul öğrencilerinin konuşma becerileri ve konuşma kaygılarına etkisi (Yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Ekici, F. (2007). Yapılandırmacı yaklaşıma uygun 5E öğrenme döngüsüne göre hazırlanan ders materyalinin lise 3. sınıf öğrencilerinin yükseltgenme-indirgenme tepkimeleri ve elektrokimya konularını anlamalarına etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretim yaklaşım ve modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1–27.
- Hiçcan, B. (2008). 5E öğrenme döngüsü modeline dayalı öğretim etkinliklerinin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin matematik dersi birinci dereceden bir bilinmeyenli denklemler konusundaki akademik başarılarına etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Jendeya, M. H. (2015). The impact of 5E model on developing tenth graders' English grammar learning and their attitudes towards English (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Islamic University-Gaza.
- Kadan, Ö. F. (2020). 5E öğrenme modelinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazmaya yönelik tutum ve yazma becerilerine etkisi (Doktora tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Karatay, H. (2015). Süreç temelli yazma modelleri: 4+1 planlı yazma ve değerlendirme modeli. M. Özbay (Ed.), *Yazma eğitimi içinde* (5. baskı, s. 21–48). Pegem.
- Köksal, O. (2009). Teaching tenses in English to the students of the second stage at primary education through using 5E model in constructivist approach (7th grade) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Nunan, D. (1998). *Second language teaching & learning*. Heinle ELT.
- Sunal, C. S., & Haas, M. E. (2005). *Social studies for elementary and middle grades: A constructivist approach* (2nd ed.). Pearson Education.
- Yiğit, C. (2011). The effect of the 5E model in writing on achievement and motivation (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.